

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ЗВО

Вища освіта в Україні стикається з викликами, пов'язаними з воєнними діями, нестабільною ситуацією та необхідністю адаптації освітніх процесів до нових реалій. Для підтримки конкурентоспроможності української освіти та розвитку міжнародного співробітництва навчальні заклади повинні впроваджувати інноваційні рішення та сучасні технології, зокрема ШІ-інструменти.

Очевидно, штучний інтелект сьогодні стрімко розвивається й інтегрується в різні сфери людського життя, зокрема освіту. Дослідження ШІ у вищій освіті сьогодні є безсумнівно пріоритетним напрямом і актуальним. Основна увага приділяється впровадженню ШІ-технологій, спрямованих на персоналізацію навчання, автоматизацію адміністративних процесів та підвищення ефективності оцінювання студентів. Такі інновації сприяють підвищенню якості освіти, розширенню доступу до ресурсів та розвитку спроможності відповідати вимогам глобального ринку праці.

Мета цієї статті полягає в аналізі сучасних тенденцій використання ШІ у мовному навчанні та визначення перспектив його застосування для викладання української мови як іноземної (УМІ) у закладах вищої освіти.

Дослідження останніх років стосуються різних аспектів використання ШІ в освіті й демонструють зростаючий інтерес до використання ШІ в освіті. Наприклад, М. Шарплз аналізує вплив соціально генерованого ШІ, підкреслює можливість створення адаптивних навчальних середовищ та акцентує увагу на етичних аспектах [6]; слушною є думка Б. Марра про персоналізацію, автоматизацію рутинних завдань з метою підвищення ефективності навчання, який підкреслює переваги інтерактивних інструментів [5]; Н. Малиновська розглядає ШІ для вивчення мови як важливий елемент діджиталізації освіти [4]; О. Гнатишева і О. Гаврилова наголошують на перевагах ChatGPT у створенні інтерактивного освітнього середовища [1], а Н. Коновальчук та С. Домніч зосереджуються на застосуванні ШІ для викладання української мови

як іноземної, зокрема для покращення рівня володіння мовою [3] та автоматизації оцінювання знань [2].

Ці наукові студії створюють підґрунтя для подальшого вивчення питання впровадження ІІІ для викладання УМІ. Тож у контексті викладання мов ІІІ пропонує нові можливості для персоналізації навчання, автоматизації рутинних завдань і підвищення ефективності навчального процесу. Однак, потенціал його використання у викладанні УМІ ще недостатньо досліджений.

ІІІ відкриває нові можливості для викладання УМІ, проте, є питання, що потребують уваги, а саме: визначення ефективних ІІІ-інструментів для різних рівнів навчання; інтеграція ІІІ у традиційні підходи викладання; урахування етичних аспектів у використанні ІІІ в освіті; забезпечення безкоштовного й рівного доступу до ІІІ-інструментів для всіх студентів. Ці питання є важливими для впровадження технологій на користь якісного й доступного навчання. Водночас інтеграція ІІІ у викладання УМІ у вищій школі спрямована на вирішення ключових проблем розвитку професійних мовних навичок, адаптивного навчання, автоматизованого оцінювання та мотивації за допомогою інтерактивних методів.

Ознайомимося з технологіями ІІІ, доступними для вивчення УМІ:

- адаптивні платформи для самонавчання (Duolingo, LingQ);
- система розпізнавання мовлення для автоматичної перевірки вимови та аудіювання (Google Speech-to-Text);
- навчальна гра (Kahoot!), яка поєднує тематичні ігри та завдання для активного вивчення мови. Наприклад, можна розробити вправи на вивчення граматики, лексики чи української культури;
- автоматизована система оцінювання LanguageTool, яка допоможе студентам покращити своє письмо, перевіряючи граматику та надаючи виправлення.

Для створення автентичних навчальних матеріалів під час вивчення УМІ можна використовувати такі моделі генерування тексту:

- ChatGPT – чат-бот, який може генерувати тексти різної складності й стилю для навчальних матеріалів, діалогів, письмових вправ, а також рівнів знань студентів, і може підтримувати вивчення спеціалізованої лексики шляхом створення інтерактивних завдань та моделювання реальних життєвих ситуацій у формі діалогу з урахуванням рівня знань студентів;

- BERT (Bidirectional Encoder Representations from Transformers) може створювати контекстні завдання, пов'язані із підбором синонімів і заповненням пропусків у тексті;
- mBART (Multilingual BART) ефективний для створення багатомовних навчальних матеріалів та перекладу текстів з урахуванням особливостей української мови;
- LaMDA (Language Model for Dialogue Applications) може бути використаний для практики розмовної мови.

Ці моделі можуть бути використані у викладанні УМІ як інструменти для створення персоналізованих, сучасних і автентичних навчальних матеріалів, пристосованих до потреб студентів на різних рівнях їхньої вимови, інтерактивного навчання та аналізу текстів.

Отже, впровадження ІІІ в освітній процес відкриває нові можливості для ефективного навчання УМІ, особливо в умовах сучасних викликів. Вважаємо, що перспективними напрямками подальших досліджень можуть бути розроблення ефективних методик інтеграції ІІІ у навчальний процес, створення бібліотек навчальних матеріалів за допомогою ІІІ у ЗВО; дослідження впливу ІІІ на мотивацію та залучення студентів до навчання; упорядкування загальних етичних рекомендацій для використання ІІІ в освіті.

Література:

1. Гнатишева О. О., Гаврилова О. В. Chat GPT як інструмент вивчення іноземної мови для студентів ВНЗ. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 64. Т. 1. С. 56–59. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/64/part_1/10.pdf. DOI: 10.32782/26636085/2023/64.1.10 (дата звернення: 04.01.2025).
2. Домніч С. П. Використання штучного інтелекту у практиці викладання української мови як іноземної. *Технології доброчесного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки*. Одеса: ВД «Гельветика», 2023. С. 95–98. URL: https://cuesc.org.ua/images/informlist/Maket_advanced_training_PSAU.pdf (дата звернення: 24.12.2024).
3. Коновальчук Н. Перспективи застосування інструментів на основі штучного інтелекту у викладанні української мови як іноземної. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 3. С. 160–166. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/786> DOI: 10.32405/2411-1317-2024-3-160-166 (дата звернення: 24.12.2024).
4. Малиновська І. Сучасність освіти: штучний інтелект у мовному навчанні. *Роль штучного інтелекту у вивченні іноземних мов: тези доп. Міжвуз. наук.-метод. семінару* (Київ, 15 лют. 2024 р.) / відп. ред. А. Г. Латигіна. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. С. 49–51. URL: <https://ur.knute.edu.ua/handle/123456789/1503>. DOI: 10.31617/knute.2024-02-15 (дата звернення: 24.12.2024).
5. Marr B. How Is AI Used In Education – Real World Examples Of Today And A Peek Into The Future. URL: <https://bernardmarr.com/how-is-ai-used-in-education-real-world-examples-of-today-and-a-peek-into-the-future/> (date of access: 04.01.2025).
6. Sharples M. Towards social generative AI for education: theory, practices, and ethics. *Learning: Research and Practice*. 2023. V. 9(2). Pp. 159–167. URL: <https://oro.open.ac.uk/94133/>. DOI: 10.1080/23735082.2023.2261131 (date of access: 24.12.2024).